

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף פג

למדנו במשנה (ע"פ ביאורה של הגמרא) שנחלקו הדעות בשיעור ה'כיכר' (למזון שתי סעודות) של עירוב. לרבי יוחנן בן ברוקה - כיכר בגודל רבע קב, ולרבי שמעון - שליש קב. עוד למדנו שחצי כיכר ('פרס') זהו השיעור לבית המנוגע, ורבע כיכר (חצי פרס) זהו השיעור לפסול את הגויה. הגמרא מוסיפה תנא האומר ששמינית הכיכר (חצי חצי חציה) זהו השיעור לטמא טומאת אוכלין.

דלא שוו שיעורייהו. המשנה לא הביאה את השעור של שמינית כיכר, מכיון שאין זה מדוייק ביחס לשיעור הקודם. הגמרא עכשיו מחשבת אליבא דרבי שמעון במשנה ש'כיכר' הוא שליש הקב. אם נרצה לחשב זאת בביצים, התוצאה תהיה: 8 ביצים. (קב = 24 ביצים, ו- $8 = 24:3$). נמצא שהשיעור לפסול את הגויה שהוא רבע כיכר = 2 ביצים. הגמרא מביאה ברייתא שבה מובאות שלוש דעות בגודלן המדוייק של 2 הביצים הללו: לרבי יהודה - 2 ביצים קצת פחות, ולרבי יוסי - 2 ביצים שחוקות, ולרבי - 2 ביצים ועוד 1 מעשרים לכל ביצה.

מאידיך, לגבי השיעור של טומאת אוכלין שהוא כביצה (-חצי מהשיעור הקודם), מביאה הגמרא שתי דעות שאינם תואמות לחצי מהשיעור הקודם.

אמר רפרם בר פפא: הברייתא שדיברה על גודלן של הביצים לפסול את הגויה, אינה כדעת חכמים הסוברים כביצה ומחצה שחוקות. דעה זו היא דעת רבי יוחנן בן ברוקה במשנה הסובר ש'כיכר' הוא רבע קב. אם נחשב זאת בביצים התוצאה: 6 ביצים. (קב = 24 ביצים, ו- $6 = 24:4$). נמצא שהשיעור לפסול את הגויה שהוא רבע כיכר = ביצה וחצי. והחידוש בדברים שצריך ביצים 'שחוקות'.

שיגר בוניוס לרבי: אדם בשם 'בוניוס' שלח לרבי סאה בשם 'מודיא דקונדיס' ממקום בשם 'נאוסא'. סאה זו היתה מוחזקת מימות ראשונים. ורבי שיער שהיא הכילה 217 ביצים. הגמרא מבררת לאיזו מידה של סאה היא תואמת. ישן שלוש מידות של סאה: 'מדברית' מימי דור המדבר, ירושלמית - כאשר באו לירושלים הוסיפו על מידת הסאה שתות - דהיינו חמישית (מתוך סאה מדברית). וכשבאו לציפורי הוסיפו עוד שתות (חמישית מתוך סאה ירושלמית).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

לעולם דציפורי: הסאה שמדד רבי היתה כמידת ציפורי שהיא 207 ביצים, בתוספת ה'חלה' שאמורים להפריש ממנה שהיא עוד 8 ביצים. בנוסף צריך לזכור, שרבי שיער בביצים של ימיו שנתקטנו מזמן דור המדבר אחד חלקי עשרים. כשנוסיף את ההפרש הזה נגיע לקצת יותר מ217 ביצים. אך מכיון שהתוספת פחותה מביצה שלימה, לא ציין אותה רבי, ונקט מספר עגול של '217' ביצים.

תנו רבנן: סאה מדברית = 144 ביצים. סאה ירושלמית = 173 ביצים. סאה ציפורית = 207 ביצים. הברייתא אומרת שסאה ציפורית יתירה על מדברית ב'שליש'. הגמרא מבררת 'שליש' של איזו מידה? הרי ההפרש בין ציפורית למדברית הוא = 63 ביצים. ואילו אין שליש של אחת המידות תואם לכך. השליש של מדברית הוא = 48. והשליש של ירושלמית הוא = 58. והשליש של ציפורית הוא = 69.

אלא א"ר ירמיה: סאה ציפורי יתירה על מדברית **קרוב** לשליש של ציפורי שהוא 69, וההפרש הוא כאמור 63. בנוסף, השליש של ציפורית (שהוא 69) קרוב למחצה מדברית שהוא $72(=2:144)$.

אלא א"ר אמר רבינא: השליש של ציפורי בתוספת ה'ועוד' שמצא רבי בביצים = 72 ושליש (רבי שיער את מידת ציפורי - 217 ביצים כנ"ל. שליש מזה = 72 ושליש) מידה זו יתירה על מחצה של מידה מדברית (שהוא כאמור 72) ב'שליש'.

תנו רבנן ראשית עריסותיכם: שיעור עיסה המתחייבת בהפרשת חלה, נאמר בתורה שהוא כדי 'עריסותיכם' דהיינו עיסותיכם. עיסת המדבר היתה 'עומר לגולגולת' שזו כמות המן שירד לכל אחד במדבר. העומר הוא עשירית האיפה. האיפה = 72 לוג (החישוב: 1איפה = 3 סאה. 1סאה = 6 קב. 1קב = 4 לוג). ועשירית האיפה = 7 לוג וחומש לוג. (חישוב חומש לוג: בכל לוג נוסף ישנו עשר אחוז לאיפה 2X לוג = 20 אחוז, דהיינו חומש לוג). זהו שיעור בצק להתחייב בחלה לפי מידה מדברית – 'שבעה רבעים של קב (1קב = 4 לוג) ועוד (החומש)'.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

לאחר מכן כשהגדילו המידות בירושלים והוסיפו להם חומש, נמצא השיעור = 6 לוגים של ירושלמית. (החישוב: 6 לוג מדברית נהפכו ל 5 ירושלמית. נשאר לנו לוג וחומש, דהיינו 6 חמישיות, שנהפכו לחמש חמישיות כלומר 1 לוג = סה"כ 6 לוג).

לאחר מכן הוסיפו חומש על המידות בציפורי נמצא השיעור = 5 לוג של ציפורית (החישוב: 6 נהפכו ל 5).

משנה: חצר שהיו בה בתים, וגם יש בתוכה 'מרפסת' שפתוחים לה בתים נוספים שעולים אליה בסולם, והמרפסת גבוהה עשרה טפחים. הן נחשבות לשתי רשויות ואינן אוסרות זו על זו, אבל אסור להם להוציא מזו לזו. ואם עירבו בני החצר לעצמם ובני המרפסת לעצמם, אבל לא עירבו ביניהם - מותרות לטלטל בתוך רשותן.

אם יש בחצר עמוד / תל עפר / סלע הגבוהים עשרה טפחים וקרובים עד ארבעה טפחים למרפסת – בני המרפסת משתמשים בהם ולא בני החצר, מכיון שלהם יותר נוח להשתמש במקום הזה הוא נחשב לרשותם. אבל אם הם נמוכים או רחוקים יותר - בני החצר משתמשים בהם ולא בני המרפסת.

גמרא: הגמרא מביאה מקרים שונים של 'רשות' הנמצאת בין שתי חצירות ששתיהן משתמשות בה, למי נותנים להשתמש בה כשלא עירבו ביניהן:

לזה בפתח ולזה בפתח: אם השימוש ברשות האמצעית הוא שימוש נוח לשתיהן - דרך פתח. כגון חלון שבכותל העומד בין שתי חצירות (ויש בעובי החלון ארבעה על ארבעה טפחים) – אם לא עירבו החצירות יחדיו אסור להם לעלות ולהוריד חפצים לחלון, מכיון ששתיהן שוות בשימוש הנוח לשתיהן.

לזה בזריקה ולזה בזריקה: שימוש לא נוח לשתיהן. כגון כותל גבוה עשרה טפחים העומד בין שתי החצירות – אסורות להשתמש בו אם לא עירבו.

לזה בשלשול ולזה בשלשול: וכן הריץ שבין שתי חצירות עמוק עשרה – שתיהן אסורות.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

לזה בפתח ולזה בזריקה: לחצר אחת נוח השימוש ולחצר השניה קשה. כגון חצר שגבוהה מחצר שעל ידה עשרה טפחים, וכותל עומד ביניהן. לחצר הנמוכה גובה הכותל עשרה טפחים, ולחצר הגבוהה גובה הכותל פחות מעשרה – נותנים את הכותל לגבוהה להשתמש בו, מכיון שלה הוא נוח יותר.

לזה בשלשול ולזה בזריקה: לשתי החצירות השימוש קשה אלא שלאחת הוא בשלשול ולשניה בזריקה. כגון חצר שגבוהה מחצר שעל ידה עשרים טפחים, ויש תל עפר ביניהם גבוה עשרה מהחצר הנמוכה ונמוך עשרה מהחצר הגבוהה. דעת רב – ששתיהן אסורות מכיון שהשימוש קשה לשניהן. אך דעת שמואל – שהשימוש של זריקה קשה יותר מהשימוש של שלשול, ולכן נותנים את התל לחצר הגבוהה שלה השימוש נוח יותר.